

ks. Andrzej Orczykowski SChr, Poznań

Sługa Boży August Hlond Wędrownik ku świętości

Sześćdziesiąt lat temu, 22 października 1948 roku, w Szpitalu Sióstr Elżbietanek w Warszawie zmarł kard. August Hlond, Prymas Polski. Wiadomość o śmierci Prymasa rozeszła się szerokim echem po Polsce i świecie, gdyż nikt się jej nie spodziewał, właśnie wtedy gdy po wojennej tułaczce z wielką energią rozpoczął dzieło odnowy życia religijnego w Polsce. Heroizm jego życia, podziwiany przez otoczenie, ujawnił się szczególnie przed śmiercią. Bardzo szybko sława jego świętości zaczęła zataczać coraz szersze kręgi, zaś nad jego życiem i działalnością prowadzono studia, gromadząc dokumentację. Dnia 9 stycznia 1992 roku arcybiskup metropolita gnieźnieński i warszawski kard. Józef Glemp dokonał oficjalnej inauguracji procesu kanonizacyjnego, dotyczącego opinii świętości życia i cnót Sługi Bożego Augusta Hlonda.

August Hlond urodził się 5 lipca 1881 roku w Brzęczkowicach (obecnie dzielnica Mysłowic) w wielodzietnej rodzinie. Jako chłopiec udał się do Włoch, gdzie po ukończeniu szkoły wstąpił do Zgromadzenia Księżych Salezjanów. Po złożeniu profesji zakonnej i zakończeniu studiów otrzymał święcenia kapłańskie w Krakowie 23 września 1905 roku. Po kilkunastoletniej pracy na różnych stanowiskach w Zgromadzeniu papież Pius XI 7 lipca 1922 roku mianował go administratorem apostolskim Górnego Śląska. 14 grudnia 1925 roku został biskupem nowo utworzonej diecezji katowickiej. Niedługo potem, 24 czerwca 1926 roku powołany na urząd arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego, został Prymasem Polski, zaś rok później (20.06.1927) podniesiono go do godności kardynała. Podobnie jak na Śląsku, tak i w nowych archidiecezjach rozwinął szeroką działalność duszpasterską i administracyjną.

Prymas Hlond nadawał ton życiu kościelnemu w Polsce w okresie międzywojennym. Obok troski o powierzone mu archidiecezje szczególnie interesował się losem polskich wychodźców. Nawiązując do tradycji prymasów – protektorów polskiego wychodźstwa, sprawę organizacji opieki nad wychodźcami całej Polski ujął w swoje ręce i osobiście nią kierował. Uzyskując akceptację Stolicy Apostolskiej, znacznie rozszerzył swoje uprawnienia w zakresie organizacji pomocy wychodźcom. Odwiedzał Rodaków żyjących poza granicami Ojczyzny, stworzył Centralę Duszpasterstwa Zagranicznego, w wielu krajach zorganizował Polskie Misje Katolickie, założył Towarzystwo Chrystusowe dla Wychodźców (aktualna nazwa: Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej) – zgromadzenie zakonne, które dzisiaj sprawuje opiekę duszpasterską nad Polakami w 19 krajach na 5 kontynentach. Dokonał także reorganizacji Zgromadzenia Braci Serca Jezusowego. Jako Prymas powołał do istnienia Akcję Katolicką, dla której w 1931 roku napisał statuty. Troszcząc się o popularyzację społecznej nauki Kościoła, w 1933 roku utworzył Radę Społeczną przy Prymasie Polski. Przyczynił się do przygotowania i przeprowadzenia Pierwszego Synodu Plenarnego w 1936 roku.

W okresie II wojny światowej kard. A. Hlond doświadczył wielu trudności i cierpień tułaczego życia. Po jej zakończeniu gorliwie organizował życie kościelne w Polsce, zwłaszcza na tak zwanych Ziemiach Odzyskanych. Po zawieszeniu przez Stolicę Apostolską unii personalnej archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej, „a połączeniu Gniezna z Warszawą”, w dniu 30 maja 1946 roku objął rządy w archidiecezji warszawskiej. 8 września 1946 roku na Jasnej Górze w obecności Episkopatu i miliona wiernych dokonał aktu poświęcenia Narodu Polskiego Niepokalanemu Sercu Maryi. Kościół w Polsce w latach 1945-1948 pod przewodnictwem Prymasa A. Hlonda pozostawał „pod znakiem Maryi”, jubileuszu św. Wojciecha, rozpoczętej intronizacji Serca Jezusowego i krucjaty różańcowej. Te wydarzenia

były praktycznym przygotowaniem Polski na okres, który nastąpił później. Inicjatywy podejmowane przez kard. Augusta Hlonda prowadziły przede wszystkim do ugruntowania wiary i polskości, przeciwstawiania się fali laicyzacji i skutecznego oporu przeciwko walce z religią. Powojenna działalność Kardynała Prymasa stojącego „na straży sumienia narodu” była przygotowaniem polskiego ducha do walki o jego prawdę w czasach trudnych dla polskiej religijności i narodowości. Jego pasterską działalność przerwała nagła choroba i śmierć.

Na prośbę zgromadzeń zakonnych związanych ze Sługą Bożym (chrystusowców i salezjanów), jak też wiernych, metropolita gnieźnieński i warszawski kard. Józef Glemp, w oparciu o „nihil obstat” Kongregacji do spraw Świętych, zarządził rozpoczęcie procesu kanonizacji. Pierwszemu posiedzeniu Trybunału, które odbyło się 9 stycznia 1992 roku w Bazylice Archikatedralnej św. Jana Chrzciciela w Warszawie, osobiście przewodniczył ordynariusz miejsca, kard. Józef Glemp. Mianowani przez Księdza Prymasa członkowie Trybunału złożyli przysięgę, zobowiązując się do wiernego wypełniania podjętych obowiązków i zachowania tajemnicy.

Proces na terenie archidiecezji trwał blisko 5 lat. W tym czasie Trybunał odbył 51 posiedzeń na terenie archidiecezji warszawskiej oraz na terenie archidiecezji poznańskiej i katowickiej, gdzie przesłuchano bliskich krewnych kard. A. Hlonda. Trybunał działał także na terenie archidiecezji paryskiej i diecezji mogunckiej. Przed Trybunałem przesłuchano 43 świadków, w tym 41 świadków bezpośrednich (*de visu* – naocznych) oraz 2 świadków pośrednich (*de auditu* – ze słyszenia). W celu pełnego zobrazowania życia i świętości Sługi Bożego włączono do akt procesu 28 zeznań pozasądowych, złożonych pod przysięgą wobec przedstawicieli władz diecezjalnych lub zakonnych. Świadkowie ci nie mogli powtórzyć swoich zeznań, gdyż Trybunał rozpoczął działalność po ich śmierci. Zatem łącznie świadków przesłuchanych przez sam Trybunał, jak i tych, którzy złożyli swoje zaprzysiężone zeznania pozasądowe, było 70 osób. Wśród nich był 1 kardynał, 5 biskupów, 13 duchownych diecezjalnych, 22 salezjanów, 13 chrystusowców, 1 brat zakonny ze Zgromadzenia Braci Serca Jezusowego, 4 siostry zakonne (w tym bratanica Sługi Bożego) i 11 świeckich (w tym 4 bliskich krewnych Kardynała). Zgromadzone dokumenty można podzielić na trzy działy: dokumenty osobiste Sługi Bożego, pisma Sługi Bożego i pisma o Słudze Bożym.

Dnia 21 października 1996 roku dochodzenie kanoniczne prowadzone na terenie archidiecezji warszawskiej, a dotyczące świętości życia i heroiczności cnót kard. Augusta Hlonda, zostało uroczyście zamknięte przez Prymasa Polski kard. Józefa Glempa, w Bazylice Archikatedralnej w Warszawie, w miejscu doczesnego spoczynku Sługi Bożego. Metropolita warszawski, przy pomocy i współdziałaniu promotora sprawiedliwości, zweryfikował wszystkie akta i dokumenty, które zostały zgromadzone w procesie. Akta zostały uznane za przygotowane w sposób odpowiedni i wystarczający, aby przesłać je do Rzymu. Ksiądz Prymas, jako ordynariusz miejsca, zatwierdził pracę Trybunału i zgromadzone akta procesu, zarządzając, aby akta oryginalne zostały opieczątowane, zalakowane i złożone w Archiwum Kurii Metropolitalnej z zastrzeżeniem, że nie mogą być nigdy otwarte bez pozwolenia Kongregacji do spraw Kanonizacyjnych. Wszystkie poświadczony odpisy akt, również opieczątowane i zalakowane, zostały przewiezione do Rzymu, aby Kongregacja do spraw Kanonizacyjnych mogła podjąć nad nimi dalszą pracę.

Obecnie w Rzymie w Kongregacji do spraw Kanonizacyjnych została złożona *Positio causa* (to jest obszerne studium historyczne dotyczące życia Sługi Bożego, mające na celu dostarczenie odpowiednich środków dowodowych do wykazania heroiczności cnót kandydata na ołtarze). Relatorem sprawy został mianowany o. Ambrosius Eszer (dominikanin). Dochodzeniu na etapie rzymskim w postępowaniu kanonizacyjnym Sługi Bożego Augusta Hlonda towarzyszy przekonanie wiernych o jego szczególnym orędownictwie przed Bogiem. Do postulatora docierają informacje o łaskach otrzymywanych przez jego wstawiennictwo. Na nowo przypominane i poznawane jest dziedzictwo Wielkiego Prymasa.

W dniu 9 marca 2006 roku w Warszawie, w Archikatedrze św. Jana Chrzciciela, dokonano translacji (przeniesienia) doczesnych szczątków Sługi Bożego Augusta Hlonda. W uroczystości wzięli udział kardynałowie, arcybiskupi i biskupi uczestniczących w 335. zebraniu plenarnym Konferencji Episkopatu Polski. Doczesne szczątki Sługi Bożego, spoczywające do tej pory w podziemiach świętojańskiej archikatedry, zostały złożone w kaplicy św. Jana Chrzciciela, tuż obok kaplicy, w której znajduje się sarkofag Sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego.

Proces kanonizacji Wielkiego Prymasa II Rzeczypospolitej, jak nazwał Kardynała papież Jan Paweł II, jest dla Kościoła w Polsce jedną z form ukazania Augusta Hlonda jako wzoru postępowania nowych uczniów Chrystusa. Coraz powszechniejsze staje się przekonanie, że Sługa Boży kard. August Hlond przez swoje wstawiennictwo wyprasza u Boga dalszych świadków wiary, tak koniecznych w trzecim tysiącleciu.

■

MODLITWA O BEATYFIKACJĘ SŁUGI BOŻEGO KARD. AUGUSTA HLONDA

Boże, nasz Ojcze, dziękuję Ci za to, że dałeś naszej Ojczyźnie Kardynała Augusta Hlonda, Biskupa i Prymasa Polski, wielkiego i żarliwego czciciela Niepokalanej Dziewicy, Matki Twojego Syna i naszej Matki, oraz że uczyniłeś go troskliwym ojcem i opiekunem Polonii Zagranicznej. Racz wzbudzić i w moim sercu gorącą miłość ku Tobie i synowską cześć ku Maryi Wspomożycielce Wiernych, a dla wslawienia Twego Imienia racz mi udzielić za wstawiennictwem Kardynała Augusta łaski, o którą pokornie proszę.

Ojcze nasz..., Zdrowaś Maryjo..., Chwała Ojcu...